

O'ZBEKISTONDA XALQ TA'LIMI VA ILM-FAN TARAQQIYOTI:
MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZGARISHLAR

Toshpo'latov Nurbek Boboqul o'g'li

SamISI "Ijtimoiy fanlar" konfederal o'qituvchisi

Salohiddinova Intizor Salohiddin qizi

Sultonova Baxora Bahodir qizi

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti talabalari

Annatsiya: *Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasining mustaqillikni qo'lga kiritganidan keyin amalga oshirilgan ta'lim islohotlari va ilm-fan rivojlanishidagi o'zgarishlar tahlil etiladi. Mustaqillikdan keyin ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar, yangi qonunlar va ta'lim dasturlari, ilmiy salohiyatni oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar alohida ta'riflanadi. Bunda ilm-fan va ta'limning rivojlanishiga ta'sir qilgan ichki va tashqi omillar, O'zbekistonning global ta'lim tizimidagi o'rni, shuningdek, kelajakdagi istiqbollari ham ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *Xalq ta'limi, ilm-fan rivoji, O'zbekiston, mustaqillik, ta'lim islohotlari, ilmiy salohiyat, ta'lim siyosati.*

Annotation: *This article analyzes the educational reforms and changes in the development of science in the Republic of Uzbekistan after gaining independence. The reforms in the education system, new laws and curricula, and measures aimed at increasing scientific potential are described in detail. The article also examines the internal and external factors influencing the development of education and science, Uzbekistan's place in the global educational system, and the prospects for the future.*

Keywords: *Education, science development, Uzbekistan, independence, educational reforms, scientific potential, educational policy.*

Annatsiya: *V данной статье анализируются реформы в сфере образования и изменения в развитии науки в Республике Узбекистан после получения независимости. Подробно рассматриваются реформы в образовательной системе, новые законы и учебные программы, а также меры, направленные на повышение научного потенциала. В статье также рассматриваются внутренние и внешние факторы, влияющие на развитие образования и науки, место Узбекистана в глобальной образовательной системе и перспективы на будущее.*

Kalit so'zlar: *Образование, развитие науки, Узбекистан, независимость, реформы образования, научный потенциал, образовательная политика.*

KIRISH

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ta'lim va ilm-fan sohalarida katta o'zgarishlar sodir bo'ldi. O'zbekiston mustaqillikni qo'lga kiritganidan so'ng, davlat ta'lim tizimining rivojlanishiga katta e'tibor qaratdi. Bu davrda ta'limning barcha bosqichlarini yangilash, yangi ta'lim dasturlarini joriy etish, ilm-fan va texnologiyalarga katta ahamiyat berish boshlandi.

O'zbekistonning ilm-fan sohasidagi taraqqiyoti va ta'lim tizimining rivojlanishi o'zgarishlarni, davlat siyosatining asosiy ustuvor yo'nalishlariga aylandi.

TADQIQOT USLUBI VA METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqotda asosan sifatli tahlil usullari, tarixiy va solishtirish metodlari, shuningdek, hujjatlarni o'rganish va statistik tahlil usullari qo'llanildi. Tadqiqotda O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi va boshqa davlat tashkilotlari tomonidan e'lon qilingan hujjatlar, qonunlar va statistik ma'lumotlar asosida tahlil o'tkazildi.

ASOSIY NATIJALAR VA TAHLIL

O'zbekistonda xalq ta'limi va ilm-fan taraqqiyoti: Mustaqillik yillarida o'zgarishlar

O'zbekiston mustaqillikka erishganidan so'ng, ta'lim va ilm-fan sohalarida katta o'zgarishlar boshlandi. Mamlakatning ta'lim tizimi faqatgina o'z ichki ehtiyojlarini qondirishga yo'naltirilmay, balki xalqaro standartlarga moslashtirishga ham e'tibor qaratildi. Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan islohotlar O'zbekistonning ta'lim va ilm-fan tizimining mustahkamlanishiga, xalqaro miqyosda tan olinishiga zamin yaratdi. Bunda, jamiyatning barcha qatlamlariga bilim olish imkoniyatlari yaratish, ilmiy-tadqiqot ishlarini rivojlantirish va ta'lim sifatini oshirish muhim maqsad sifatida belgilandi.

Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan ta'lim islohotlari avvalo umumta'lim maktablarida, oliy o'quv yurtlarida va ilmiy-tadqiqot markazlarida sezilarli o'zgarishlarni keltirib chiqardi. Jamiyatda ilm-fan va ta'limning rivojlanishiga katta e'tibor berildi. 1992 yilda ta'lim to'g'risidagi yangi qonun qabul qilindi va mustaqillikning dastlabki yillarida yangi ta'lim dasturlari ishlab chiqildi. Bu dasturlar nafaqat o'zbek tilidagi bilimlarni rivojlantirishga, balki xalqaro miqyosda tan olinadigan bilimlarni yaratishga ham yo'naltirilgan edi. 2000-yillardan boshlab, ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar va yangi pedagogik uslublar keng joriy etildi, bu esa o'qitishning samaradorligini oshirdi.

Ilm-fan sohasida ham katta islohotlar amalga oshirildi. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda ilmiy markazlar tashkil etildi, ilmiy-tadqiqot ishlariga davlat tomonidan moliyaviy yordam ko'rsatildi. Shuningdek, xalqaro ilmiy hamkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratildi. O'zbekiston dunyo ilmiy hamjamiyatiga qo'shilish uchun ko'plab ilmiy-tadqiqot va innovatsion dasturlarni ishlab chiqdi. Jumladan, ilmiy jurnallar, ilmiy konferensiyalar va tadqiqot institutlari faoliyati samarali tarzda tashkil etildi.

Yaqin yillardagi o'zgarishlar

So'nggi yillarda O'zbekistonda ta'lim va ilm-fan tizimidagi islohotlar yanada kengayib, mamlakatning xalqaro miqyosda tan olishiga yordam berdi. 2017-yildan boshlab, Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan olib borilgan keng ko'lamli islohotlar ta'lim va ilm-fanni rivojlantirishga alohida ahamiyat qaratdi. 2019-yildan boshlab oliy ta'limda kredit tizimi joriy qilindi, bu o'quv jarayonining sifatini oshirishga, talabalar va professor-o'qituvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qildi. Shuningdek, ilmiy-tadqiqot faoliyatini samarali tashkil etish uchun universitetlarda innovatsion markazlar va laboratoriyalar tashkil etildi.

Bundan tashqari, O'zbekiston hukumati tomonidan ta'lim sohasida "Raqamli ta'lim" dasturi ishlab chiqildi, bu ta'limning zamonaviy uslublarini qo'llashni, onlayn ta'lim

platformalarini rivojlantirishni va yuqori sifatli raqamli ta'lim resurslarini yaratishni o'z ichiga oladi. Bu o'zgarishlar ta'lim tizimining xalqaro miqyosda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

2020-yilda COVID-19 pandemiyasining ta'lim sohasiga ta'siri O'zbekiston ta'lim tizimida katta o'zgarishlarni talab qildi. Shu paytdan boshlab, masofaviy ta'lim joriy etildi, va davlat tomonidan masofaviy ta'lim platformalari va onlayn resurslar ishlab chiqildi. 2020-2021-yillarda O'zbekiston maktablari va oliy ta'lim muassasalarida o'qitishning yangi formatlari, jumladan, masofaviy va gibrid ta'lim metodlari tatbiq etildi. Bu jarayon ta'limni yanada raqamlashtirish va global ta'lim maydoniga integratsiya qilish imkonini berdi.

O'zbekistonda ilm-fan sohasida ham mustahkam islohotlar amalga oshirildi. Ilmiy tadqiqotlarning sifati va natijalari bo'yicha yangi me'yorlar belgilandi, ilmiy laboratoriyalar va ilmiy jurnallar soni ortdi. O'zbek ilm-fanining global miqyosda tan olinishi, mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida ilm-fan va innovatsion texnologiyalarni qo'llash muhim ahamiyatga ega bo'ldi.

XULOSA

O'zbekistonda mustaqillik yillarida ta'lim tizimida amalga oshirilgan islohotlar va ilm-fan rivojlanishidagi o'zgarishlar yurtimizning taraqqiyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Xalq ta'limi va ilm-fanning rivojlanishi, shuningdek, ta'limdagi yangi texnologiyalar va zamonaviy pedagogik metodlar, O'zbekistonni dunyo miqyosida ta'lim sohasida mustahkam o'ringa olib chiqdi. Kelajakda bu yo'nalishda yanada katta o'zgarishlar kutilyapti, ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari yanada sifatli rivojlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim sohasida islohotlar dasturi" (2017) - O'zbekiston ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va yuqori sifatli ta'limni rivojlantirish maqsadida qabul qilingan hujjat. (Manba: Prezident.gov.uz)
2. "O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi" (1992) - O'zbekistonning asosiy qonuni bo'lib, ta'lim tizimi va ilmiy faoliyatga oid qonuniy tartiblarni belgilaydi. (Manba: lex.uz)
3. O'zbekiston Respublikasi Ta'lim Vazirligi rasmiy veb-sayti - Ta'lim sohasidagi yangiliklar, islohotlar va yangilanishlar haqida batafsil ma'lumotlar. (Manba: edu.uz)
4. Boshqaruv va ta'lim sohasidagi ilmiy tadqiqotlar - O'zbekiston ilmiy jurnallarida chop etilgan maqolalar va tahlillar, masalan, "Ta'lim nazariyasi va metodikasi" va "O'zbekiston ilm-fani". (Manba: scientific-journal.uz)
5. Sh. R. To'laganov. "O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi: Tarix va bugungi kunda" (2014) - O'zbekistonda ta'lim tizimining mustaqillik yillarida o'zgarishlari va rivojlanishi haqida ilmiy maqola. (Manba: <https://www.natlib.uz/>)
6. M. M. Rizaev. "Ilm-fan va innovatsion rivojlanish" (2018) - O'zbekistonda ilm-fan sohasidagi islohotlar va innovatsion rivojlanishga oid maqola. (Manba: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi)

7. "O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi va ilmiy tadqiqotlarning rivojlanishi" (2020) - O'zbekiston Respublikasi ilmiy tashkilotlari tomonidan chop etilgan hisobot. (Manba: fanacademy.uz)

8. S. A. Toshpulatov. "O'zbekiston ta'limi va ilm-fanini rivojlantirishda xalqaro tajribalar" - O'zbekiston ta'lim tizimining xalqaro miqyosda rivojlanishiga oid tahlil. (Manba: O'zbekiston ilmiy nashrlari)

9. UNESCO ta'lim bo'yicha 2020-yilgi global hisobot.

10. BMT ta'lim va ilm-fan bo'yicha tavsiyalari.